

IDENTIFIKÁCIA A EVALUÁCIA MIGRAČNÝCH PRÚDOV OBYVATEĽSTVA V ZÁZEMÍ ČESKÝCH BUDĚJOVÍČ

Dagmar Popjaková

Katedra geografie, Pedagogická fakulta JCU v Českých Budějovicích

Jeronýmova 200/10, České Budějovice 6, 37001 České Budějovice 1

dpopjakova@pf.jcu.cz

Abstrakt: Transformácia českej spoločnosti po roku 1989 priniesla postupne so sebou aj očakávané zmeny migračných vzorcov. Napriek tomu, že sa oproti predchádzajúcemu obdobiu, spätému so silnou urbanizáciou, intenzita presunov populácie podstatne redukovala, stále je opodstatnené študovať procesy jej premiestňovania v priestore. Článok sa obmedzuje na hodnotenie troch druhov migračných prúdov, označovaných v širších súvislostiach ako postsocialistická suburbanizácia – kontraurbanizácia – reurbanizácia, na báze analýzy tvrdých dát, na príklade migračných tokov medzi juhočeským stotisícovým krajským mestom a jeho zázemím. Hranice záujmového územia sú totožné s administratívnymi hranicami okresu. Priemerná hrubá miera migračného salda v obciach v rokoch 1992 – 2009 nad 10 ‰, vzdialenosť od centra mesta do 10 km, resp. dostupnosť prostriedkami mestskej hromadnej dopravy, vymedzuje mesto a jeho suburbánnu zónu na jednej, a vidiek na strane druhej.

Kľúčová slova: migrácia obyvateľstva, migračné toky, suburbanizácia, kontraurbanizácia, reurbanizácia

Úvod

Migrácie, sťahovanie obyvateľov, sú vnímané z individuálneho pohľadu ich aktérov ako závažný sociálno-psychologický životný moment. Široko spoločensky – sú všeobecne hodnotené ako proces priestorovej redistribúcie populácie, ktorý významne spoluformuje usporiadanie sídelného systému, ako aj komplexnú socioekonomickú štruktúru spoločnosti na rôznej regionálnej úrovni¹⁵. v porovnaní s obdobím intenzívneho rozvoja urbanizácie a koncentračnej orientácie migračných procesov časovo siahajúcich v Českej republike (ČR) až do 80. rokov 20. storočia (Hampl a kol. 1987, 2005 s. 28), sa po roku 1989 kvantitatívne zredukoval objem a intenzita migračných presunov. Zároveň sa výraznejšie diverzifikovali typy migračných prúdov, zosilneli procesy dekoncentračné, prejavuje sa decentralizácia osídlenia (Bartoš a kol. 2011; Čermák 2001, 2005 s. 175; Čermák a kol. 2009; Hudec 2011, Librová 1997; Musil, Müller 2008 s. 341; Sýkora 2002 ai.).

Predložený príspevok vychádza z teoretických a empirických poznatkov o urbanizačných procesoch koncentrácie – urbanizácie, reurbanizácie; a dekoncentrácie – suburbanizácie,

¹⁵ Čermák (2005 s. 169) migráciu označuje ako jeden z kľúčových mechanizmov vývoja osídlenia; diskusiu o tom, či migrácia zohráva pozitívnu alebo negatívnu úlohu pri pôsobení na systém osídlenia, jednotlivé sídla a lokálne spoločnosti, otvára Ouředníček a kol. (2011 s. 781)

kontraurbanizácie/deurbanizácie¹⁶ (Berg a kol. 1982; Enyedi 1992; Hampl 2005; Novotný 2011; Panebianco, Kiehl 2003; Sýkora, Posová 2011; Šimon 2011 ai.). Jeho zámerom nie je kritické hodnotenie rôznych prístupov ich štúdia, ani ich komplexné zhodnotenie. Cieľom príspevku, v súvislosti s používaním štatistických dát týkajúcich sa migrácie populácie ako objektívneho nástroja pri skúmaní vývoja systému osídlenia a opierajúc sa o náčrt väzieb medzi jednotlivými druhmi migračných tokov a urbanizačných procesov (Ouředníček 2005; Ouředníček a kol. 2012; Geyer a Kontuly 1993), je na príklade konkrétneho územia identifikovať a zhodnotiť migráciu medzi rozlíšenými tromi typmi urbánneho prostredia: metropolitným centrom, jeho suburbánnou zónou a vidiekom. Príspevok sa obmedzuje len na kvantitatívnu descripciu prúdov migrácie bez ich paralelného kvalitatívneho skúmania, predstavuje tak akýsi základný rámec, úvodný vstup do ďalšieho štúdia spomínaných procesov.

V prvej časti časti príspevku je definovaný záujmový región Českých Budějovic (RCB), a jeho vnútorné hranice. Nosnú časť príspevku tvorí hodnotenie prúdov vnútornej migrácie populácie. v súlade so všeobecnými poznatím a konkrétnymi poznatkami, najintenzívnejšie migračné väzby prebiehajú medzi jadrom a suburbánnou zónou, podstatnejšie však bude overiť vývoj veľkosti a charakteru kontraurbanizačných a reurbanizačných tokov v území.

1. Vymedzenie územia a metodické poznámky

Zásadný prístup k vyčleneniu vonkajších hraníc regiónu bol, aby išlo o územie dostatočne veľké, a aby zahŕňalo aj tzv. vidiecke, resp. periférne územia¹⁷. Zároveň, aby kvôli možnosti komparácie korešpondovalo s územím, na ktorom sa migračné procesy študovali už v predchádzajúcom období. v tejto súvislosti ako najoptimálnejšie vychádzalo prevziať región Českých Budějovic vyčlenený Čekalom (2009) na základe viacetapovej a viackriteriálnej analýzy migračných centier Juhočeského kraja (JCK). Vyčlenený migračný región je tvorený obcami spadajúcimi do správnych obvodov obcí s rozšírenou pôsobnosťou (SOORP) České Budějovice a Trhové Sviny. Do tohto regiónu patrí ďalších 22 obcí zo susedných SOORP¹⁸. Jadrom regiónu je mesto České Budějovice (CB) v jeho administratívnych hraniciach. v zmysle recentnej komplexnej regionalizácie a vyčlenenia suburbánnych zón vybraných miest ČR (Ouředníček a kol. 2012), za suburbium metropolitného mesta CB bolo vzaté kompaktné územie 43 obcí¹⁹ v jeho zázemí. Zvyšných 73 obcí v severozápadnej, severo a juhovýchodnej časti regiónu spadá do širšieho, vidieckeho zázemia mesta. Vidiecke územie bolo ďalej členené jednak podľa počtu obyvateľov obcí na päťveľkostých typov s 0-199 (25

¹⁶ v odborných publikáciách českej a slovenskej proveniencie sú používané ako preklady z angličtiny aj termíny disurbanizácia, dez(s)urbanizácia, de-urbanizácia; spresnenie chápania procesov – kontraurbanizácia, deurbanizácia – vysvetľuje napr. Champion (2001 s. 151), Šimon (2011 s. 235), ai.

¹⁷ v zmysle Havlíček a kol. 2005; Chromý a kol. 2011; Kubeš, Kraft 2011; Musil, Müller 2008; Perlín 2003; Perlín a kol. 2010; Vobecká 2009 ai.; Periférne oblasti ako špecifické typy vidieckeho priestoru uvažujú Havlíček a kol. (2008), tým podľa nich periférne a vidiecke územia nemožno absolútne stotožňovať. V tejto štúdii sú podobne periférie uvažované, v užšom slova zmysle – ako nie presne určené okrajové časti vidieka; v širšom zmysle ako synonymum s vidiekom

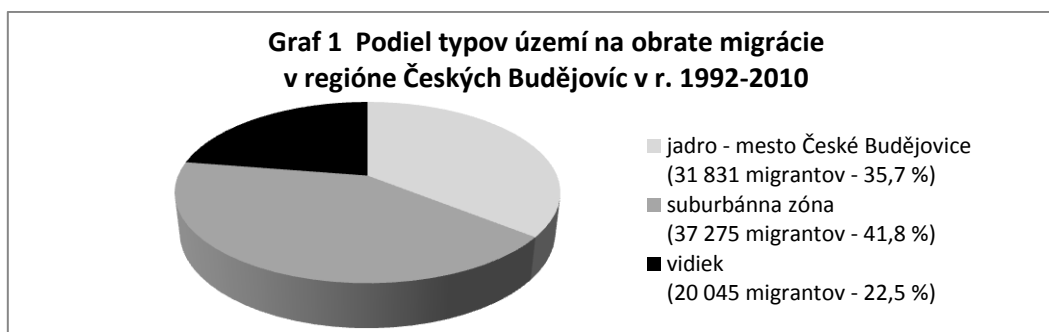
¹⁸ obce Dolní Bukovsko, Modrá Hůrka (SOORP Týn n. Vltavou); Velešín (SOORP Kaplice); Ponědraž, Smržov (SOORP Třeboň); Dolní Třeboň, Holubov, Chlumec, Křemže, Mojměj, Věžovaná Pláň, Zubčice (SOORP Český Krumlov); Babice, Chvalovice, Lhenice, Mahouš, Malovice, Mičovice, Němčice, Netolice, Olšovice + kvôli kompaktnosti územia aj Lužice (SOORP Prachatic) a ďalej 79 obcí SOORP České Budějovice (zjednodušene bez výnimky, tj. vrátane obce Bošilec) a 16 obcí SOORP Trhové Sviny; spolu má vyčlenený región Českých Budějovic 117 obcí

¹⁹ obec Ločenice bola vyradená zo suburbánnej zóny z dôvodu zachovania jej územnej celistvosti

obcí), 200-499 (30), 500-1000 (8), 1000-2499 (5), 2500-4999 (4) obyvateľmi, a jednak v súvislosti s priemernou dostupnosťou územia ČR od centier SOORP (podľa Musila, Müllera 2008 s. 340; Kubeša, Krafťa 2011 s. 815) na priestory s obcami so vzdialenosťou od metropolitného alebo lokálneho centra (České Budějovice, Trhové Sviny, resp. príslušné SOORP) do a nad 18, 30 a 40 minút. Zdrojom migračných údajov bola anonymizovaná databáza migrantov JCK Českého statistického úradu (ČSÚ 2012c), spracovaná bežnými kvantitatívnymi metódami.

2. Toky vnútornej migrácie v RCB

Pri ošetrovaní migračných prúdov medzi tromi základnými typmi území vyčlenenými v rámci RCB – jeho jadrom, suburbium a vidiekom, sa predpokladane potvrdzuje, že najväčší objem migrantov je viazaný na suburbanne zázemie metropolitného jadra (vyjadrené hrubou mierou migračného obratu – HMMO 41,0 ‰), nasleduje vidiek (28,3 ‰), najnižšiu relatívnu migračnú aktivitu vykazujú samotné České Budějovice (17,2 ‰). Nielen v relatívnom vyjadrení, ale i absolútne či už v jednotlivých rokoch alebo priemerne za celé obdobie, počet migrujúcich osôb v suburbannej zóne prevyšoval počet osôb migrujúcich vo väzbe na jadro RCB. Nižší význam vidieka v tejto súvislosti signifikantne dokumentuje jeho podiel na počte migrantov v rámci regiónu – necelá štvrtina (graf 1).



Zdroj: ČSÚ 2012c

2.1. Evaluácia intenzity tokov vnútornej migrácie

Vnútoraná migrácia obyvateľov v rámci RCB vyjadrená na základe HMMS (tab. 1) je charakterizovaná relatívne vysokou negatívnou bilanciou metropolitného jadra, ktorá je výsledkom nielen záporného salda migrácie, ktoré vykazuje mesto s obcami v jeho suburbanom zázemí, ale aj vo vzťahu mesta s malými vidieckymi obcami do 200 obyvateľov. Tak popri postupnom náraste kladnej miery migrácie najmenších obcí vyčleneného vidieckeho priestoru RCB sledujeme nielen mierny pokles intenzity migrácie v obciach suburbia, ale dokonca prvýkrát za sledované obdobie po roku 2006 priemerne vyššiu migračnú aktivitu (skupiny) vidieckych obcí v porovnaní s migračnou aktivitou obcí suburbanneho zázemia mesta CB. Táto skutočnosť by mohla poukazovať na začiatok slabnúcich suburbanizačných a zosilňujúcich kontraurbanizačných a reurbanizačných tendencií v regióne (čiastočne v tab. 2). Zároveň sa potvrdzuje, že vzdialenosť nie je faktor, ktorý by vplýval na intenzitu migrácie vidieckych obcí. Tá je skôr ovplyvňovaná ich veľkostnou štruktúrou (tab. 1).

Tab. 1 Vývoj intenzity zmien vnútornej migrácie v regióne Českých Budějovic v rokoch 1992-2010

Rok/obdobie	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	priemer						
																				1992-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	1992-2000	2001-2010	1992-2010
Jadro regiónu (mesto České Budějovice)	07	-07	-19	-26	-26	-30	-55	-63	-91	-83	-101	-107	-92	-87	-79	-91	-101	-88	-75	-1,1	-5,3	-9,4	-8,7	-3,4	-9,0	-6,3
Suburbánna zóna	-03	32	58	58	58	66	106	112	154	140	166	172	154	141	119	138	146	133	103	3,6	10,0	15,4	12,8	7,2	14,0	11,0
Metropolitný areál spolu	04	05	04	-01	-01	-01	-05	-09	-14	-11	-13	-14	-08	-09	-10	-10	-12	-07	-09	0,3	-0,6	-1,1	-1,0	-0,2	-1,0	-0,6
Vidiel spolu	03	-24	14	34	09	27	46	58	72	60	82	92	53	56	77	80	64	51	63	0,7	4,3	6,9	6,7	2,7	6,8	4,9
Vidiek - obce s počtom 0-199 obyvateľov	-51	-20	-21	29	-08	-34	71	63	145	08	32	60	08	83	152	99	166	119	131	-1,6	4,8	3,9	13,3	1,9	8,7	5,6
- obce s počtom 200-499 obyvateľov	-24	-30	-58	02	-04	07	35	71	86	87	79	83	69	88	71	91	118	64	62	-2,8	3,9	8,1	8,1	0,9	8,1	4,9
- obce s počtom 500-999 obyvateľov	-07	-09	-14	16	-05	-20	13	74	135	35	23	59	05	71	55	27	41	67	61	-0,4	4,0	3,9	5,0	2,0	4,5	3,4
- obce s počtom 1000-2499 obyvateľov	38	-07	-07	46	10	32	07	55	55	110	91	21	70	12	10	16	20	10	42	1,7	3,2	6,1	2,0	2,5	4,0	3,3
- obce s počtom 2500-4999 obyvateľov	-36	-32	-02	-27	09	04	16	-27	-17	-24	16	19	-01	-23	-10	-03	-15	-19	-32	-2,4	-0,3	-0,3	-1,6	-1,2	-0,9	-1,1
- obce s dostupnosťou do 18 min. od centra	-65	-44	-26	20	31	-25	10	83	58	51	37	56	45	43	44	60	20	60	-21	-2,9	3,2	4,7	3,3	0,5	3,9	2,34
- obce s dostupnosťou nad 18 min. od centra	-09	-15	-15	00	-03	09	24	21	51	38	53	42	27	30	33	30	47	18	43	-1,0	2,0	3,8	3,4	0,7	3,6	2,26
- obce s dostupnosťou do 30 min. od centra	-27	-32	-19	-08	-05	-06	21	41	52	27	75	61	34	40	40	53	39	33	05	-2,1	2,1	4,7	3,4	0,2	4,0	2,27
- obce s dostupnosťou nad 30 min. od centra	-09	-05	-15	19	13	13	22	21	54	58	19	22	25	24	28	12	47	16	65	-0,3	2,5	3,0	3,4	1,3	3,2	2,28
- obce s dostupnosťou do 40 min. od centra	-25	-30	-22	-07	00	-03	14	35	49	34	59	52	34	45	45	52	44	35	09	-2,1	1,9	4,5	3,7	0,1	4,1	2,26
- obce s dostupnosťou nad 40 min. od centra	-07	00	-06	25	10	14	37	27	59	53	33	28	23	08	13	01	38	06	78	0,3	2,9	2,9	2,7	1,8	2,8	2,32
Vidiek - obce s dostupnosťou nad 40 min. od centra:	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	priemer						
- a zároveň s počtom 0-199 obyvateľov	-8,8	-0,7	-0,7	-4,5	0,8	-6,1	5,4	-1,5	9,2	0,0	-3,0	-6,1	-7,7	-3,1	16,7	-2,3	17,9	5,1	13,8	-3,7	1,5	-4,0	10,2	-0,8	3,2	1,3
- a zároveň s počtom 200-499 obyvateľov	0,0	4,4	-9,3	19,0	8,2	-5,3	8,7	1,9	3,3	16,4	0,5	7,5	6,0	5,0	3,2	5,4	10,8	1,8	5,3	3,5	3,4	7,1	5,3	3,4	6,2	4,9
- a zároveň s počtom 500-999 obyvateľov	-9,5	9,0	4,7	-6,4	-1,1	-4,3	2,1	10,7	12,2	0,5	2,7	10,6	-3,7	8,8	5,7	-3,6	-1,0	-2,0	11,7	-0,5	4,0	3,8	2,1	2,0	3,0	2,5
- a zároveň s počtom 1000-2499 obyvateľov	3,1	-1,1	2,5	7,6	1,5	7,5	2,6	9,2	9,3	10,2	11,8	2,1	8,4	2,1	1,2	0,2	1,8	1,6	7,9	3,0	6,1	6,9	2,6	4,7	4,7	4,7
- a zároveň s počtom 2500-4999 obyvateľov	2,6	-7,4	-3,0	-8,9	-4,1	3,7	1,8	-11,1	-3,7	-6,2	-6,2	-1,2	-2,7	-9,3	-11,3	-0,8	-2,0	-2,7	3,5	-4,2	-2,7	-5,1	-2,6	-3,3	-3,9	-3,6
Región Českých Budějovic spolu - obce s počtom obyvateľov:	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	priemer						
obce s počtom 0-199 obyvateľov	-63	-23	-18	-04	18	04	92	66	152	42	94	117	105	90	147	183	163	160	136	-2,6	6,7	9,0	15,8	2,6	12,5	8,1
obce s počtom 200-499 obyvateľov	-16	00	-06	44	17	26	77	89	120	136	138	127	110	122	113	161	180	86	96	0,6	6,6	12,6	12,7	3,9	12,7	8,8
obce s počtom 500-999 obyvateľov	-71	-42	02	04	26	03	06	86	114	81	102	164	122	109	109	27	145	147	114	-2,7	4,7	11,6	10,9	1,5	11,2	7,0
obce s počtom 1000-2500 obyvateľov	49	79	86	91	73	86	162	148	187	201	235	180	165	175	142	160	155	143	122	7,6	13,2	19,1	14,4	10,7	16,6	14,0
obce s počtom 2500-4999 obyvateľov	-25	-20	00	00	13	20	15	14	38	08	17	42	32	10	03	28	-02	09	-05	-1,2	2,0	2,2	0,6	0,6	1,4	1,0

Poznámka: intenzita migračných zmien = hrubá miera migračného salda vnútornej migrácie v ‰

Zdroj: ČSÚ 2012c

**Tab. 2 Intenzita migračných prúdov podľa typu územia regiónu Českých Budějovic
obdobie 1992-2010**

	Vystáňovaní z:			
		JADRO	SUBURBIUM	VIDIEK
Pristáňovaní do:		x	3,8 (6957)	1,7 (3123)
	JADRO	<i>intra-urbánna migrácia</i>	<i>reurbanizácia</i>	<i>reurbanizácia</i>
	SUBURBIUM	18,8 (16924) <i>suburbanizácia</i>	5,0 (4518) <i>intra-suburbánna migrácia</i>	2,7 (2444) <i>reurbanizácia</i>
	VIDIEK	6,6 (4840) <i>kontraurbanizácia</i>	3,2 (2366) <i>kontraurbanizácia</i>	4,8 (3500) <i>vidiecka migrácia</i>

obdobie 2006-2010

	Vystáňovaní z:			
		JADRO	SUBURBIUM	VIDIEK
Pristáňovaní do:		x	4,7 (2220)	1,7 (921)
	JADRO	<i>intra-urbánna migrácia</i>	<i>reurbanizácia</i>	<i>reurbanizácia</i>
	SUBURBIUM	21,2 (5643) <i>suburbanizácia</i>	5,7 (1514) <i>intra-suburbánna migrácia</i>	2,8 (751) <i>reurbanizácia</i>
	VIDIEK	8,0 (1607) <i>kontraurbanizácia</i>	3,6 (731) <i>kontraurbanizácia</i>	4,7 (952) <i>vidiecka migrácia</i>

Poznámka: x – nejestvujúci údaj; údaj pred zátvorkou v %, tj. intenzita migračných prúdov = hrubá miera imigrácie; údaj v zátvorke = počet migrantov absolútne

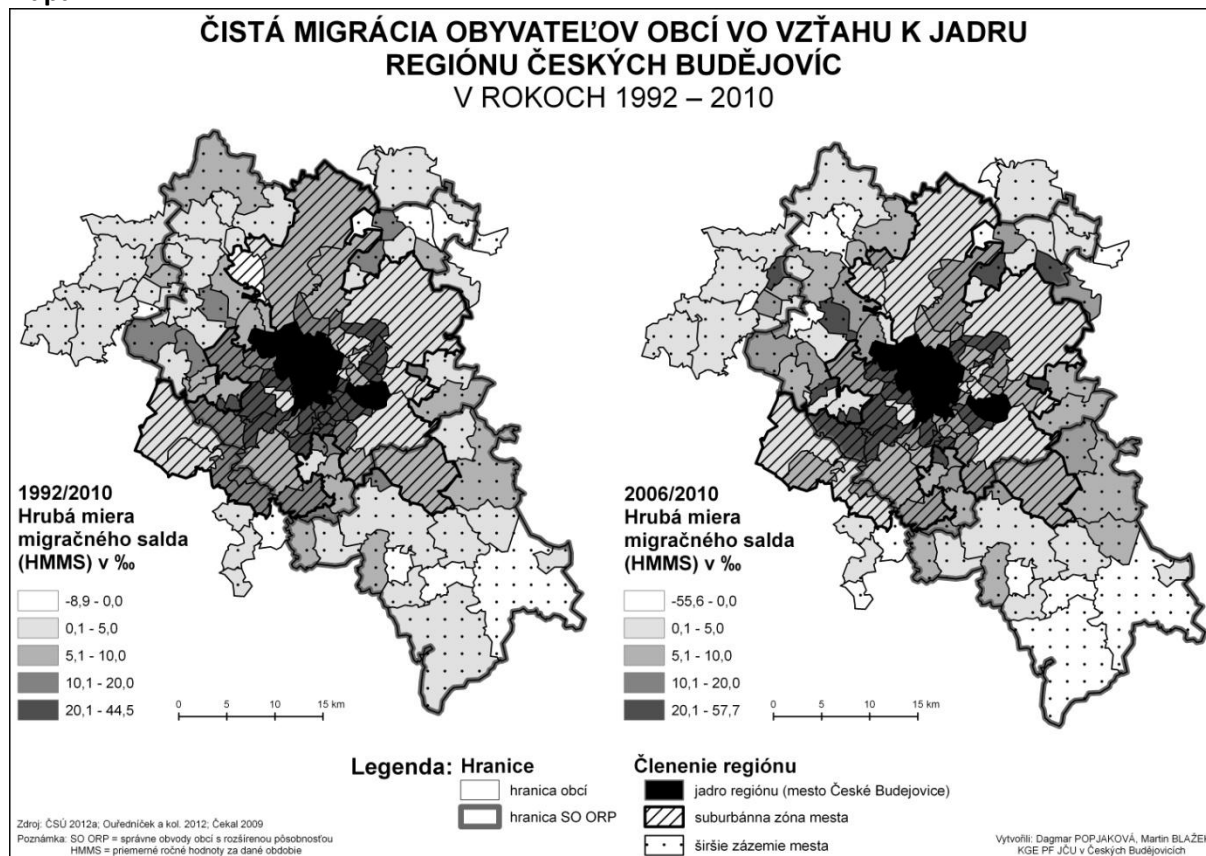
Zdroj: ČSÚ 2012c, Ouředníček a kol. 2012

2.2. Evaluácia migračných tokov v RCB vo väzbe na metropolitné centrum

Ako uvádza Čermák (2005 s. 172), mesto České Budějovice (CB) má spolu s Plzňou dlhodobo najvyššiu mieru emigrácie do zázemia spomedzi českých miest. v súčasnosti podiel vystáňovaných do obcí v zázemí CB osciluje okolo 60 % zo všetkých vystáňovaných z mesta. Čo sa týka štruktúry emigračných prúdov do zázemia, CB vykazujú 2,5 krát vyššiu migračnú aktivitu s obcami v subrbánnej zóne ako s obcami za jej hranicou, s obcami vidieka. Vo vzťahu k suburbium České Budějovice strácajú obyvateľstvo nepretržite počas sledovaného obdobia 1992-2010 (priemerne takmer 20 osôb ročne na 1000 obyvateľov, presne 18,8 %), s tým že intenzita negatívnej bilancie progresívne rástla a vrchol dosiahla v r. 2003, kedy sa vystáňovalo do suburbia 849 osôb a zo suburbia pristáňovalo len 272 osôb. Aj keď sa intenzita vystáňovania z jadra do suburbia relatívne za posledných 5 rokov znížila (priemerný ročný počet vystáňovaných na 1000 obyvateľov klesol z 22,6 % v r. 2001-05, na

21,2 ‰ v r. 2006-10), vzhľadom aj na relatívne vysoké absolútne počty vysťahovávaných do suburbia, treba potvrdiť, že suburbanizačný proces v regióne naďalej pokračuje. Vo vzťahu k vidieckym obciam do roku 1994 ešte prevládal počet prisťahovaných z vidieka do mesta CB (graf 2). Avšak po tomto roku definitívne rastie popri emigrácii z CB do suburbia aj emigrácia na vidiek, pričom jej intenzita v zásade neklesá ani absolútne, a v relatívnom vyjadrení dosiahla za posledných 5 rokov medzi r. 2006-2010 najvyššiu úroveň 8 ‰ (tab. 2). Tieto fakty potvrdzujú v zmysle uvedeného vyššie zvyšujúcu sa intenzitu kontraurbanizačných procesov.

mapa 1

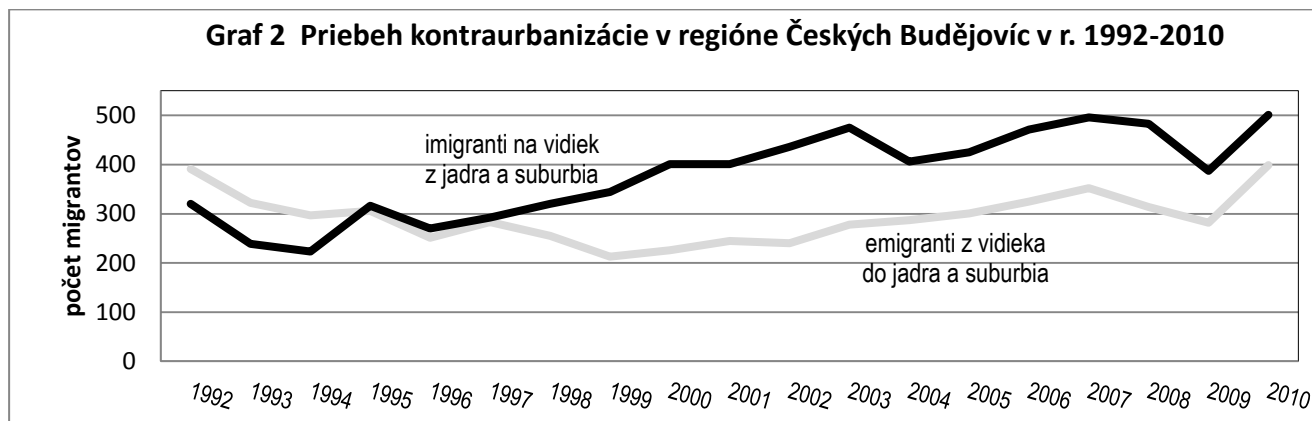


Pri detailnejšom pohľade na mapu bilancie migrácie obcí vo vzťahu k jadrú (mapa 1) môžeme stále sledovať proces rozširovania počtu obcí v rámci suburbánnej zóny aj na vidieku, ktoré migračne získavajú obyvateľstvo oí. na úkor jadra, čo potvrdzuje vyššie uvedené pokračovanie a priestorové rozširovanie suburbánneho procesu v RCB²⁰. Na druhej strane však

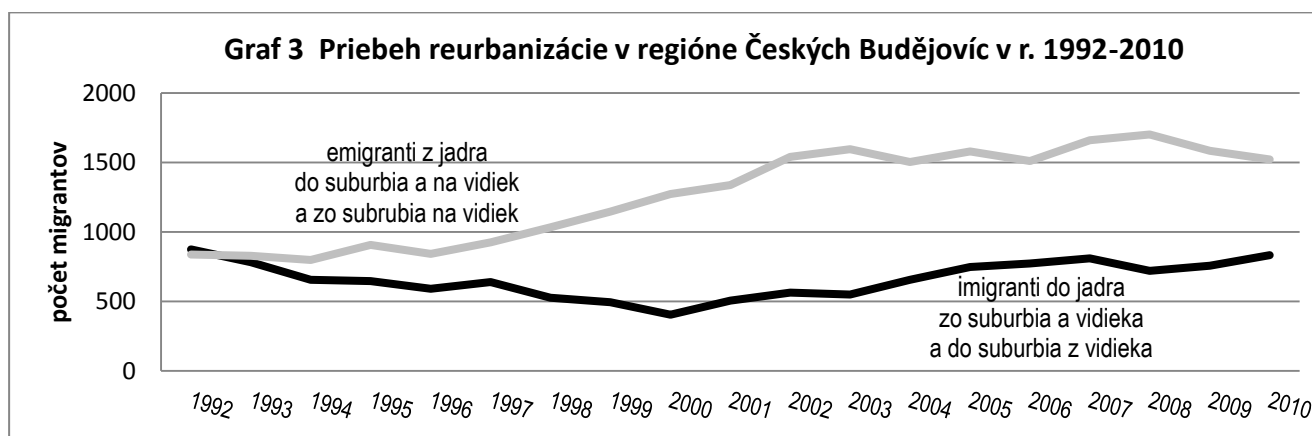
sledujeme zvýšenie miery negatívnej bilancie a mierny nárast obcí, ktoré migračne na jadre strácajú, tj. prisťahováva sa do nich menej osôb z mesta CB, ako sa z nich vysťahováva do CB. Ide hlavne o malé vidiecke obce na periférii regiónu, zväčša časovo vzdialené od CB viac

²⁰ suburbánne obce Roudné – HMS v r. 2006-2010 57,7 ‰; Vidov 56,5; Homole 40,7; Hradce 40,2; Závraty 37,2; Litvínovice 33,7; Boršov n. V. 28,0 ai.; vidiecke obce, malé do 200 obyvateľov s časovou dostupnosťou nad 40 minút – napr. Hradce 40,2 ‰; Závraty 37,2; Olšovice 34,1; Mokřý Lom 17,2; Smřžov 12,7; Strýčice 11,5; ďalej Hvozdec 32,1; Heřmaň 28,5; Kvítkovice 27,0; Břehov 22,7; malé vidiecke obce do 500 obyvateľov, napr. Vitín 23,6; Mazelov 23,4; Záboří 19,6; Drahotěšice 16,6; Čakov 14,8 ai.

ako 40 minút, tiež vidiecke mestá²¹. Ich príklady by mohli naznačovať isté tendencie reurbanizácie v RCB (ktoré sa však pri zovšeobecnení v texte nižšie, v regióne ako celku, nepotvrdia).



Zdroj: ČSÚ 2012c



Zdroj: ČSÚ 2012c

Na základe priemetu migračných tokov vo forme tab. 2 môžeme konštatovať zvyšujúcu sa intenzitu migračných tokov medzi sledovanými typmi územia za ostatné roky. z údajov sa dá zároveň vyčítať, že kontraurbanizačné a reurbanizačné prúdy zďaleka nedosahujú úroveň suburbanizačných. Vychádzajúc z koncepcie Geyera a Kontulyho (1993), dochádza ku kontraurbanizácii vtedy, keď dekoncentračné prúdy, dané počtom imigrantov na vidiek z jadra a suburbia, sú vyššie ako prúdy koncentračné, tj. počty emigrantov z vidieka do jadra a suburbia. Obdobne potom sa dá parafrázovať, že k reurbanizačným procesom dochádza v situácii pokiaľ počet prisťahovaných zo suburbia a vidieka do mesta, tiež z vidieka do suburbia je väčší ako počet vystáňovaných do suburbia a na vidiek z mesta plus zo suburbia na vidiek. Ak vychádzame z týchto premís a súčasne ošetrujeme veľkosti migračných presunov v regióne RCB, dochádzame k záveru, že sa na sledovanom území potvrdzuje pribeh kontraurbanizácie (vychádzajúc z porovnania tab. 2 a grafu 2 za obdobie 1992-2010 platí, že: $4840 + 2366 > 3123 + 2444$) a zásadne vyvracia pribeh reurbanizácie (porovnávajúc údaje tab. 2 a grafu 3 neplatí, že: $6957 + 3123 + 2444 > 16924 + 4840 + 2366$; a obdobne aj za r. 2006-2010).

²¹ Vlkov – HMMS v r. 2006-2010 -55,6 %; Žár -9,4; Ponedraž -7,4; Radošovice -3,4; Modrá Hůrka -2,8; Věžovatá Pláně -1,6; Nákří -0,7; Lužice 0,0; mestá Velešín -1,8; Nové Hradky -0,7; velká obec Horní Stropnice -0,4

Záver

Výsledky výskumu poukazujú na niekoľko tendencií vo vývoji migračných tokov v regióne Českých Budějovic a ich dôsledkoch. z nich vyberáme:

1. Metropolitné jadro, mesto České Budějovice síce vykazuje malý prirodzený prírastok, populačne však stráca nepretržite od r. 1996, a to v dôsledku silných emigračných prúdov predovšetkým do suburbia, ale aj na vidiek; mesto tak vykazuje jednu z najvyšších mier emigrácie obyvateľstva do zázemia spomedzi českých miest.
2. Priemerne všetky veľkostné typy obcí RCB v suburbánnom zázemí mesta populačne významne rastú vďaka intenzívnej imigrácii obyvateľstva (rozdiely medzi jednotlivými obcami suburbia sú dôsledkom viacerých kauzálnych súvislostí, ktorých výskum nebol cieľom štúdie). Napriek zaznamenaní mierne sa znižujúcej intenzity, možno potvrdiť pokračovanie a priestorové rozširovanie suburbánneho procesu v RCB. Vývoj migrácie v regióne naznačuje, že táto tendencia by mala v budúcich rokoch pokračovať, v dôsledku čoho sú a budú procesy reurbanizácie v regióne naďalej potláčané.
3. Populačne všeobecne rastú aj najmenšie vidiecke obce do 200, resp. 500 obyvateľov, predovšetkým v posledných rokoch, majú však záporný prirodzený prírastok. Ich rast zabezpečujú výraznejšie migračné prírastky. Na druhej strane, v rámci tejto skupiny obcí sú aj malé obce s lokalizáciou zväčša na periférii, ktorých počet obyvateľov neustále klesá v dôsledku negatívnej prirodzenej a migračnej bilancie obyvateľov. v zmysle Weeklyho (1988) sa teda aj v populačnom vývoji RCB potvrdzuje paralelné pôsobenie kontraurbanizácie na jednej strane a depopulácie niektorých častí vidieka na strane druhej. Bližšie poznanie príčin rozdielov vo vývoji vidieckych obcí regiónu by mohol objasniť podrobnejší kvalitatívny výskum.

Zoznam literatúry:

- [1] BARTOŠ, M. a kol. (2011): *Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, 196 s.
- [2] BERG L. van den, DEWETT, R., KLAASSEN, L. H. ROSSI, A. VIJVERBERG, C.H.T. (1982): *Study of Growth and Decline. Urban Europe*, Vol. 1. Pergamon Press. Oxford. 162 s.
- [3] ČEKAL, J. (2009): Migrace obyvatel v regionu Českých Budějovic v letech 1992-2004. In: Kubeš, J. a kol.: *Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace II*. Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, s. 73-86.
- [4] ČERMÁK, Z. (2001): Vývoj migrační mobility v devadesátých letech v České republice. In: Hampl, M. a kol.: *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha, Univerzita Karlova v Praze. Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 87-98
- [5] ČERMÁK, Z. (2005): Migrace a suburbanizační procesy v České republice. *Demografie* 47, č. 3, s. 169–176.

- [6] ČERMÁK, Z., HAMPL, M., MÜLLER, J. (2009): Současné tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: dochází k významnému obratu? *Geografie* 114, č. 1, s. 37–51.
- [7] ČSÚ – ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Časové řady [online]. 2012a [cit. 2012-06-25]. Dostupný z WWW: < http://www.czso.cz/xc/redakce.nsf/i/casove_rady_regionalni>.
- [8] ČSÚ – ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Databáze demografických údajů za obce ČR [online]. 2012b [cit. 2012-06-26]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.
- [9] ČSÚ – ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012c): Anonymizovaná databáze migrantů Jihočeského kraje. Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích.
- [10] ENYEDI, G. (1992): Urbanisation in East Central Europe: Social Processes and Societal Responses in the State Socialist System. *Urban Studies* 29, č. 6, s. 869-880.
- [11] GEYER, H. S., KONTULY, T. (1993): A Theoretical Foundation for the Concept of Differential Urbanization. *International Regional Science Review* 15, č. 3, s. 157-177.
- [12] HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: DemoArt pro Univerzitu Karlovu, Přírodovědeckou fakultu, 147 s.
- [13] HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHN, K. (1987): *Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR*. Praha: Univerzita Karlova.
- [14] HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M. (2005): Vybrané teoreticko-metodologické aspekty a trendy geografického výzkumu periferních oblastí. In: Novotná, M.: *Problémy periférnych oblastí*. Univerzita Karlova v Praze. Praha, s. 6-24.
- [15] HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M.: Innere und äussere Peripherie am Beispiel Tschechiens. *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft*, 150, s. 299–316. [online]. 2008 [cit. 2012-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.periphery.cz/download/mitteilungen08.pdf>>.
- [16] HUDEC, R. (2011): Centralizácia a decentralizácia obyvateľstva vo vývoji funkčného mestského regiónu Levice. *Acta Geographica Univestitatis Comeniane* 55, č. 1, s. 67-92
- [17] CHAMPION, T.: Urbanization, Suburbanization, Counterurbanization and Reurbanization. In R. Padison (ed.) *Handbook of Urban Studies*. London: SAGE Publication, s. 143-161. [online]. 2001 [cit. 2012-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://upenn-envs667660.webs.com/Readings/Urbanization%20Suburbanization%20Counterurbanization%20and%20Reurbanization%20-%20Champion.pdf>>.
- [18] CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M., HAVLÍČEK, T. (2011): Venkov – žitý prostor: regionální diferenciace percepce venkova představiteli venkovských obcí v Česku. *Geografie* 116, č. 1, s. 23–45.
- [19] KUBEŠ, J., KRAFT, S. (2011): Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 47, č. 4, s. 805 - 829.
- [20] LIBROVÁ, H. (1997): Decentralizace osídlení – vize a realita. Část druhá: decentralizace v realitě České republiky. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 33, č. 1, s. 27–40.

- [21] MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008). Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis* 44, č. 2, s. 321–348.
- [22] NOVOTNÝ, L.: Regióny najväčších slovenských miest v modeloch urbánneho vývoja. Suburbanizace.cz [online]. 2011 [cit. 2012-06-01]. Dostupný z WWW: <[http://www.suburbanizace.cz/analyzy/Novotny,_L._\(2011\)_Regiony_najvacsich_slovenskych_miest_v_modeloch_urbanneho_vyvoja.pdf](http://www.suburbanizace.cz/analyzy/Novotny,_L._(2011)_Regiony_najvacsich_slovenskych_miest_v_modeloch_urbanneho_vyvoja.pdf)>.
- [23] OUŘEDNÍČEK, M. (2005): New Suburban Development in the Post-socialist City: the Case of Prague. In: Eckardt, F. ed.: *Paths of Urban Transformation*. Peter Lang, s. 143–156.
- [24] Dostupný z WWW: <<http://web.natur.cuni.cz/~slamak/gacr/weimar.html>>.
- [25] OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., FEŘTOVÁ, M. (2011): Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 47, č. 4, s. 777–803.
- [26] OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2012 v tisku): Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice. In: Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. eds.: *Sub Urbs*. Nakladatelství Academia, Praha.
- [27] PANEBIANCO, S., KIEHL, M.: *Suburbanisation, Counterurbanisation, Reurbanisation? An empirical analysis of recent employment and population trends in Western Europe*. [online]. 2003 [cit. 2012-06-01]. Dostupný z WWW: <http://www.raumplanung.tu-dortmund.de/rwp/20060929/DokuRwp00/2003_MKSP_ERSA.pdf>.
- [28] PERLÍN, R.: Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. 2003 [cit. 2012-06-13]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>>.
- [29] PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. *Geografie* 115, č. 2, s. 161–187.
- [30] SPENCER, D. (1995): Counterurbanization: the Local Dimension. *Geoforum* 26, č. 2, s. 153–173.
- [31] SÝKORA, L. (2002): *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. Praha. 191 s.
- [32] SÝKORA, L., POSOVÁ, D. (2011): Formy urbanizace: kritické zhodnocení modelu stadií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. *Geografie* 116, č. 1, s. 1–22.
- [33] ŠIMON, M. (2011): Kontraurbanizace: chaotický koncept? *Geografie* 116, č. 3, s. 231–255.
- [34] VOBECKÁ, J. (2009): Dojížděkový přístup k vymezení městského, příměstského a venkovského obyvatelstva v České republice. *Demografie* 51, s. 14–22.
- [35] WEEKLY, I. (1988): Rural geography: blurring boundaries and making connections. *Progress in Human Geography* 33, č. 6, s. 849–858.

IDENTIFICATION AND EVALUATION OF POPULATION MIGRATION FLOWS IN THE REGION OF ČESKÉ BUDĚJOVICE

Transition of Czech society after 1989 also brought with itself progressively the expected changes of migration patterns. Although in comparison to prior period marked by strong urbanization the intensity of population transfers substantially reduced, it is still justifiable to study the processes of its movements in space. The article limits itself to evaluating three types of migration streams widely labelled as post-socialist suburbanization – counterurbanization – reurbanization, based on analysis of raw data and an example of migration flows between the southern Czech administrative region center of a 100 thousand inhabitants and its surroundings. Borders of the area of interest are identical to borders of the administrative region. Over 10 ‰ rate of net migration in the communes between 1992 – 2009, the distance from the city centre within 10 km and the accessibility by local public transport, define the city and its suburbs on the one hand, and the country on the other.

Key words: migration, population migration flows, suburbanization, counterurbanization, reurbanization